

Lapsivaikutusten ennakkoarviointi

Keskustan kouluverkkoselvitys

10.6.2025

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI (LAVA)

= lasten edun ensisijaista huomioon ottamista päätöksissä, jotka koskevat lapsia ryhmänä

→ Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lasten eri oikeuksien toteutumiseen, hyvinvointiin ja arkeen?

- Erityisesti huomioitava vaikutukset haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin
- Onko ratkaisulla
 - haitallisia vaikutuksia lapsille? Miten niitä voidaan vähentää?
 - positiivisia vaikutuksia lapsille? Miten niitä voidaan vahvistaa?

→ Millainen päätös toteuttaa lapsen oikeuksia parhaalla mahdollisella tavalla

Miksi arvioidaan lapsivaikutuksia?

- LAVA on päätöksenteon valmistelun työväline, jonka avulla tehdään perusteltuja, tietoon pohjautuvia päätöksiä
- Valmistelun ja päätöksenteon laatu, avoimuus ja osallistuvuus lisääntyvät
- Haittojen, riskien ja negatiivisten vaikutusten minimoiminen
- Ratkaisuvaihtoehtojen lisääntyminen
- Ennaltaehkäisy jälkikäteen korjaamisen sijaan
- Vaatii monipuolista punnintaa
 - tarvitaan punnintaa päätöksen eri vaikutuksista eri oikeuksiin, hyvinvointiin, arkeen, kehitykseen ja ihmissuhteisiin jne.
 - Mitkä tekijät nousevat lapsen edun kannalta keskeisimmiksi kyseisessä päätöstilanteessa ja sen olosuhteissa?

Lapsivaikutusten arviointi kunnan velvoitteena

- **YK:n lapsen oikeuksien sopimus**
 - 3.1 art. lapsen edun ensisijaisuus
 - 12 art. lapsen oikeus saada ilmaista näkemyksensä ja saada se huomioon otetuksi
 - 4 art. valtioiden velvollisuus ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimiin lapsen oikeuksien toteuttamiseksi
- **Perustuslaki** (6 § lasten oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja 22 § perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen)
- **Hallintolaki** (31 § viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä)
- **Perusopetuslaki** (3 a § lapsen edun ensisijaisuus ja 21 § koulutuksen arviointi)
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki** (6 § hyvinvointi- ja terveysvaikutusten ennakkoarviointi kunnassa)

Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleisperiaatetta

Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (art. 2)

Lapsen edun ensisijaisuus (art. 3.1)

Oikeus elämään ja kehittymiseen (art. 6)

Lapsen osallisuus (art. 12)

Lapsivaikutusten ennakkoarvioinnin toteutus

- Selvitetään lasten ja nuorten näkemykset asiasta
- Hyödynnetään tutkimus- ja viranomaistietoa asiasta
- Perustellaan huolellisesti
 - o miten lapsen etua on arvioitu päätöksen valmistelussa?
 - o miten asia voidaan toteuttaa lasten edun kannalta parhaalla mahdollisella tavalla?
- Vähimmäisvaatimuksena on perustaa lapsivaikutusten arviointi LOS:n yleisperiaatteisiin

LAVA- prosessin työvaiheet

1. TUNNISTAMINEN: TEHDÄÄNKÖ LAVA?

- suora vai välillinen vaikutus

2. TARKASTELU JA SUUNNITTELU

- Alustava kartoitus; mihin eri lapsen oikeuksiin hanke voi vaikuttaa, vaarantuuko joku?
- Lasten kuulemisen suunnittelu, mitä kysytään ja keneltä, menetelmät
- Mitä tietoa on käytettävissä? Mitä muuta erilaista tietoa tarvitaan? Mistä saadaan?
- Mikä muuttuu ja miten? Mitä seurauksia?
- Vaihtoehtoisen päätöksen lopputulokset?

3. TIEDONKERUU JA LASTEN OSALLISUUS

- Tutkimus-, asiantuntija- ja viranomaistiedon hankkiminen
- Lasten näkemysten kerääminen (huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat lapset)

LAVA- prosessin työvaiheet

4. ANALYYSI, PUNNINTA JA PERUSTELUT

- Lasten näkemysten ja kerätyn tiedon analyysi: mitä vaikutuksia?
 - Punninta
 - Eri ratkaisuvaihtoehtojen hyödyt, haitat ja riskit lapsen oikeuksien näkökulmasta
 - Perustelut
 - Suositukset päätöksenteolle: ensisijainen painoarvo lapsen edulle

5. DOKUMENTOINTI

- Raportoidaan arvioinnin havainnot ja suositukset
- Selkeä ja tiivis dokumentti päätöksenteon tueksi
- Tuloksista tiedottaminen lapsille

6. JÄLKISEURANTA

- Ennakoitujen vaikutusten toteutuminen?
- Odottamattomat vaikutukset?
- Prosessin arviointi, mitä opittiin?

Lähde: UNICEFin Lapsivaikutusten arvioinnin perusteet-koulutus 2023